

Nr B 36

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit; given Stockholms slott den 6 juni 1958.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit utökas från 300 till 600 miljoner kronor.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 juni 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för finansdepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit* samt anför därvid följande:

Gällande bestämmelser

Statsgaranti mot förlust på grund av exportkredit har i Sverige meddelats alltsedan budgetåret 1933/34. Garantien har grundats på tid efter annan av riksdagen givna bemyndiganden med växlande innehåll samt på av Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdade författningar. Prövning och avgörande av frågor om statsgaranti för exportkredit ankommer på exportkreditnämnden, för vilken instruktion utfärdats den 26 juni 1933 (nr 430; ändr. 1939: 215, 1946: 589).

1957 års riksdag medgav efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 41; rskr nr 120), att staten fick intill utgången av budgetåret 1959/60 åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 300 miljoner kronor, varav för lagerhållning av svenska exportvaror utomlands samt för finansieringsgarantier, avseende produktion för export, tillhoppa högst 100 miljoner kronor.

Gällande bestämmelser om garantigivningen återfinnes i kungörelsen den 9 juni 1950 (nr 321; ändr. 1953: 368). Bestämmelserna gäller enligt kungörelse den 10 maj 1957 (nr 130) t. o. m. den 30 juni 1960.

Exportkreditnämndens framställning

I skrivelse den 9 maj 1958 har *exportkreditnämnden* aktualiserat frågan om en utökning av det högsta belopp för vilket nämnden må ikläda sig betalningsansvar. Nämnden framhåller, att beloppet genom beslut av 1933 års

riksdag fastställdes till 75 miljoner kronor för budgetåret 1933/34. Följande år begränsades beloppet till 35 miljoner kronor men ökades under de följande åren till 60 respektive 100 miljoner kronor. Från och med budgetåret 1950/51 höjdes gränsen till 300 miljoner kronor. Maximibeloppet har där- efter bibehållits vid denna nivå.

Vid utgången av budgetåret 1933/34 utgjorde summan av utfärdade garantier och beviljade ej utfärdade garantier i runt tal 10 miljoner kronor. Beloppet uppgick vid slutet av budgetåret 1949/50 till 99 miljoner kronor. Garantiåtagandena kvarlåg under de närmast därpå följande åren på i stort sett samma nivå. Under budgetåret 1954/55 skedde emellertid en betydande ökning, vilket förde upp beloppet till 189 miljoner kronor. Garantiansvaret utgjorde vid utgången av budgetåren 1955/56 och 1956/57 138 respektive 156 miljoner kronor.

Från den 30 juni 1957 till den 30 april 1958 har beloppet för utfärdade garantier stigit från 36 till 74 miljoner kronor, under det att beloppet för samtliga garantiåtaganden på grund av en nedgång för beviljade ej utfärdade garantier sjunkit från 156 till 149 miljoner kronor. Härtill kommer vissa belopp för s. k. ramgarantier och garantier för revolverande krediter, vilket innebär, att det totala ansvarsbeloppet av utfärdade eller i utsikt ställda garantier den 30 april 1958 uppgick till 213,5 miljoner kronor.

Med hänsyn till den tendens att i ökad omfattning anlita det statliga stödet i form av exportkreditgaranti, som vid nu rådande förhållanden på exportmarknaden kommit till synes, och till att nämnden inom ramen för sina befogenheter sett sig föranlåten att stärka garantiskyddet, förutser nämnden, att gällande maximibelopp under det kommande budgetåret inte kommer att vara tillfyllest. En sådan utveckling framstår enligt nämnden såsom än mera sannolik, då de förlängda kredittider, som numera avtalas, successivt medför en väsentligt fördröjd omsättning av garantierna. Därest vidare sysselsättningsläget inom exportindustrien skulle nödvändiggöra ökade stödåtgärder på garantiområdet, bör verksamheten kunna fullföljas inom en vidgad ram. Nämnden framhåller också, att möjligheter till kapitalvaruleveranser av förhållandevis betydande omfattning utan längre varsel kan aktualiseras under förutsättning att utfästelse om exportkreditgaranti kan lämnas.

Här berörda omständigheter utgör enligt nämndens mening vägande skäl för att frågan om höjning av ansvarsbeloppets maximistorlek underställs riksdagen. Nämnden erinrar om att kommittén för produktionsfrämjande åtgärder i en utredning, som avlämnats år 1954, uttalat, att ramen i ett försämrat konjunkturläge borde utvidgas till 600 miljoner kronor. Under framhållande av att den för försäkring ifrågakomna exporten sedan dess ökat och att nämnden överväger viss förstärkning av garantiskyddet i nuvarande läge, hemställer nämnden, att åtgärder vidtages för en ökning av det högsta belopp, för vilket nämnden må ikläda sig betalningsansvar, till förslagsvis 600 miljoner kronor.

Yttranden

Exportkreditnämndens framställning har remitterats till statskontoret, kommerskollegium, arbetsmarknadsstyrelsen, fullmäktige i riksbanken samt fullmäktige i riksgäldskontoret. Kommerskollegium har dessutom införskaffat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle, från Sveriges allmänna exportförening, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund samt från Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget.

I ett flertal yttranden framhålls att den efter hand skärpta konkurrensen på exportmarknaderna tagit sig uttryck bl. a. i att allt längre kredittider erbjuds köparna och att en effektivisering av den statliga garantigivningen därför kan få stor betydelse för att bibehålla och stärka våra industriers konkurrensförmåga. Inte minst i ett försämrat konjunkturläge framstår det som önskvärt att svensk industri ges större möjligheter att med stöd av statlig garantigivning möta konkurrensen i fråga om kreditgivning. Exportkreditgarantiernas viktiga roll i samhällets beredskap mot arbetslöshet understrykes av *arbetsmarknadsstyrelsen*, som i sammanhanget anför, att inom styrelsen företagna undersökningar, vilka grundar sig på intervjuer med ledare av flertalet större industriföretag, visar att avsättningsläget försämrats för viktiga delar av exportindustrien.

Ett antal av remissinstanserna tar fasta på exportkreditnämndens uttalande om att nämnden överväger en förstärkning av det nuvarande garantiskyddet och understryker därvid det angelägna i att en sådan förstärkning kommer till stånd.

Utöver ett allmänt tillstyrkande uttalar *statskontoret*, att någon ändring av garantisumman för lagerhållningsgarantier och finansieringsgarantier inte bör vidtagas i samband med ett genomförande av exportkreditnämndens förslag.

Fullmäktige i riksbanken finner det naturligt att i nuvarande mera dämpade konjunkturläge ramen för exportkreditnämndens totala betalningsansvar höjes i den mån nu gällande begränsning betager nämnden möjligheter att avtäckta godtagbara transferrisker. I fråga om beloppets storlek uttalar fullmäktige att erfarenheten visat att avtäckning av transferrisker mera sällan resulterar i totalförlust, varför det kan ifrågasättas om det har större betydelse om ramen sättes något högre än som i praktiken kan visa sig erforderligt.

Det är enligt fullmäktiges uppfattning tveksamt i vilken utsträckning ett statligt organ såsom exportkreditnämnden skall engagera sig för täckning av insolvensrisker. Vissa insolvensrisker, exempelvis sådana som uppstår vid försäljningar till utländsk stat eller statliga organ, är till sin natur närbesläktade med transferrisker. Kundkreditförsäkring vid försäljningar till köpare i USA, Canada och kreditorländerna inom OEEC-området är å andra sidan exempel på en verksamhet, som ej självklart faller inom ramen för statlig affärsrörelse. Utan tillgång till närmare utredning anser sig inte fullmäk-

tige kunna uttala någon bestämd mening om den omfattning i vilken insolvensriskförsäkring genom exportkreditnämndens försorg lämpligen bör lämnas. Fullmäktige framhåller emellertid betydelsen av att en höjning av ramen för det betalningsansvar, vilket exportkreditnämnden må ikläda sig, inte uppfattas som en anvisning till nämnden att intensifiera sin insolvensrisktäckning innan frågan om den lämpliga omfattningen av en sådan verksamhet blir föremål för närmare överväganden.

Fullmäktige i riksgäldskontoret, som i likhet med övriga remissinstanser tillstyrkt förslaget, framhåller att nämnden liksom hittills bör i möjlig mån söka begränsa de risker som kan uppstå för staten i egenskap av garanti-givare.

Departementschefen

Exportmarknaden präglas idag av hård konkurrens och långtgående krav från köparnas sida på kreditlättnader. På olika sätt söker exportländerna underlätta exportörernas ansträngningar att tillmötesgå köparnas krav. Ett verksamt medel i sammanhanget är statliga exportkreditgarantier. Vårt land har icke kunnat undgå att få kännning av det skärpta läget, vilket bland annat avspeglats i en ökad efterfrågan på exportkreditgarantier. Av det totala belopp om 300 miljoner kronor, som står till exportkreditnämndens förfogande, hade per den 30 april ianspråktagits inte mindre än 213,5 miljoner kronor. Med hänsyn till den nuvarande belastningen och de krav på garantier som framdeles beräknas framkomma, förutser exportkreditnämnden, att den nuvarande ramen inte kommer att förslå och har därför föreslagit en utökning av densamma. Jag vill i detta sammanhang erinra om att tendensen till ökat utnyttjande av garantiramen sammanhänger med dels en ökad omfattning av den export som försäkras, dels också förlängda kredit-tider. Den skärpta konkurrensen har också medfört, att svenska exportörer ofta är i behov av att i ett tidigt skede av sina förhandlingar kunna erhålla bindande löften om garantier från exportkreditnämndens sida. Med tanke på önskvärdheten — inte minst ur sysselsättningssynpunkt — av att vidmakthålla och utveckla vår export även i ett vikande konjunkurläge finner jag det angeläget, att exportkreditnämnden erhåller möjligheter att lämna kreditgarantier i ökad omfattning.

Exportkreditnämnden har föreslagit, att det högsta beloppet för garanti-givningen ökas till 600 miljoner kronor. Det erforderliga beloppets storlek sammanhänger givetvis med den praxis, som nämnden avser att följa vid garantigivningen. I det sammanhanget anmäler sig bl. a. den av fullmäktige i riksbanken berörda frågan i vilken omfattning nämnden bör meddela försäkring för insolvensrisker. Denna fråga har vissa principiella aspekter, som jag inte utan föregående utredning är beredd att ta ställning till. Jag förut-sätter emellertid, att frågan beaktas vid den översyn av verksamheten, som pågår inom nämnden. Att mera exakt uppskatta hur stor höjningen behö-ver vara, för att garantiverksamheten skall kunna fullföljas enligt de av

exportkreditnämnden angivna riktlinjerna, låter sig inte göra. Jag finner under sådana förhållanden inte anledning frånga det av nämnden föreslagna beloppet, vilket tillstyrkts av samtliga remissinstanser. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra i vilken omfattning beloppet bör ställas till nämndens förfogande. Totalramen för garantigivningen synes alltså nu böra bestämmas till 600 miljoner kronor.

Vad beträffar omfattningen av lagerhållnings- och finansieringsgarantierna torde i varje fall icke för närvarande något behov av utökning föreligga.

Den ökning av totalramen, varom här är fråga, bör gälla för enahanda tid som tidigare lämnat bemyndigande, d. v. s. intill utgången av budgetåret 1959/60.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att staten må intill utgången av budgetåret 1959/60 åta sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 600 miljoner kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Björn Bergman